

מדינת ישראל
משרד הרווחה
אגף השיקום

זכאות לתעודת עיוור / לקוי ראייה דו"ח מסכם לשנת 2005

השירות לעיוור

יוסי קורסיה, מנהל השרות לעיוור
אילנה גלייטמן, ס. מנהל השרות לעיוור

תוכן העניינים

5	..... פתח דבר
6	..... לוח 1 : מקבלי תעודת עיוור, לפי גיל ומחוז, 2005 לעומת 2004
6	..... גרף 1 : מקבלי תעודת עיוור, לפי גיל ומחוז, 2005 לעומת 2004
7	..... לוח 2 : מקבלי תעודת עיוור, לפי גיל ורמת ליקוי, 2005
7	..... גרף 2 : מקבלי תעודת עיוור, לפי גיל ורמת ליקוי, 2005
8	..... לוח 3 : מקבלי תעודת עיוור, לפי גיל ומין, 2005
8	..... גרף 3 : מקבלי תעודת עיוור, לפי גיל ומין, 2005
9	..... לוח 4 : זכאים לתעודת עיוור, לפי סוגי תעודה ומחוז
9	..... גרף 4 : מקבלי תעודת עיוור לצמיתות, לפי מחוז, 2005
10	..... לוח 5 : עיוורון לפי גיל וסיבה עיקרית (לפי סדר יורד)
12	..... לוח 6 : הנפקת תעודות עיוור, 2005-1994
12	..... גרף 5 : מספר העיוורים בישראל, 2005-1994
13	..... לוח 7 : עיוורון לפי גיל וסיבה עיקרית, 2005-2001
15	..... לוח 8 : ועדת עררים ראשונה (בדיקת מסמכים), 2005 לעומת 2004
15	..... לוח 9 : ועדת עררים עליונה (בדיקה אישית)
16	..... לוח 10 : התפלגות מופנים לועדות ערר בשנים 2005-1996
16	..... סיכום

תודות

לגב' מליק גוזובסקי, מרכזת תחום תעודות עיוור
ולגב' גילה רייכמן, מרכזת נושא תעודות עיוור

למר שלום ביליק, איש המחשבים
האחראי לשדרוג התוכנה ויכולותיה ועל היענותו לכל דרישותינו.

פתח דבר

במאגר נתוני העיוורים בישראל רשומים כיום 25,389 איש שהם מרבית האנשים העיוורים בארץ.

הדו"ח שלהלן מסכם את פעילות מערכת הזכאות לתעודת עיוור/ לקוי ראייה לשנת 2005 ומאפשר מבט סטטיסטי על האוכלוסייה שעונה להגדרת העיוורון בארץ. הגדרת העיוורון בארץ זהה לזו של מערב אירופה ומקובלת על ידי אונסקו.

בשנת 2005 נרשמו 1951 עיוורים ולקויי ראייה במאגר העיוורים בישראל, כמות נרשמים דומה קיימת מזה 4 שנים.

במסמך שלהלן עשרה לוחות המתארים התפלגויות שונות של האוכלוסייה שהתפקדה לשירות לעיוור בשנה זו.

מלוחות אלו ניתן ללמוד:

- א. 152 מקבלי תעודות עיוור/לקוי ראייה (7.8%) הם ילדים עד גיל 18 לעומת 7.1% בשנת 2004.
- ב. 527 מקבלי תעודות עיוור/לקוי ראייה (27%) הם אנשים בגיל העבודה 19-65 לעומת 25.6% בשנת 2004.
- ג. 1,272 מקבלי תעודות עיוור/לקוי ראייה (65.2%) הם אנשים מעל גיל 66 לעומת 67.3% בשנת 2004.
- ד. שלושת הסיבות העיקריות לעיוורון בשנת 2005 הן:
  - (1) A.M.D - 29% (לעומת 33% בשנת 2004).
  - (2) Diabetic Mac & Retinop - 16% (לעומת 14.8% בשנת 2004).
  - (3) Glaucoma - 11% (לעומת 11.4% בשנת 2004).
- ה. לוח מספר 7 מתאר את הגורמים לעיוורון בחמש השנים האחרונות, ומאפשר לימוד והשוואה בין הגורמים לעיוורון בפרספקטיבה של 5 שנים.
  - ו. 187 פונים ערערו על החלטת השירות- 50% קיבלו תשובה חיובית.

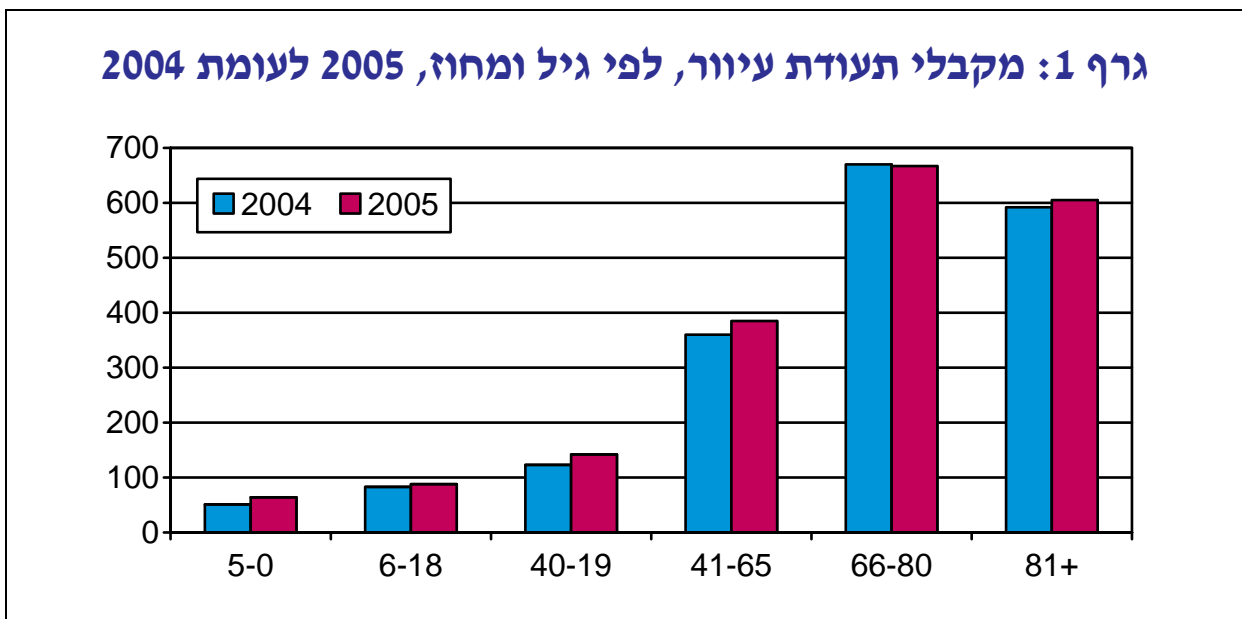
בחודשים הקרובים יפורסם דו"ח סטטיסטי על כל אוכלוסיית העיוורים בישראל.

על הארות, הערות ותגובות נתונה תודת המחברים מראש.

לוח 1: מקבלי תעודת עיוור, לפי גיל ומחוז, 2005 לעומת 2004

2004	סה"כ (%)	סה"כ	+81	80-66	65-41	40-19	18-6	5-0	
15%	17%	325	95	111	59	26	17	17	מחוז ירושלים
47%	43%	843	319	288	139	49	30	18	מחוז תל אביב
31%	32%	632	164	215	145	54	29	25	מחוז חיפה והצפון
7%	8%	151	27	53	42	13	12	4	מחוז באר שבע
100%	100%	1951	605	667	385	142	88	64	סה"כ
		100%	31.0%	34.2%	19.7%	7.3%	4.5%	3.3%	סה"כ (%)
			31.6%	35.7%	19.1%	6.5%	4.4%	2.7%	2004

גרף 1: מקבלי תעודת עיוור, לפי גיל ומחוז, 2005 לעומת 2004

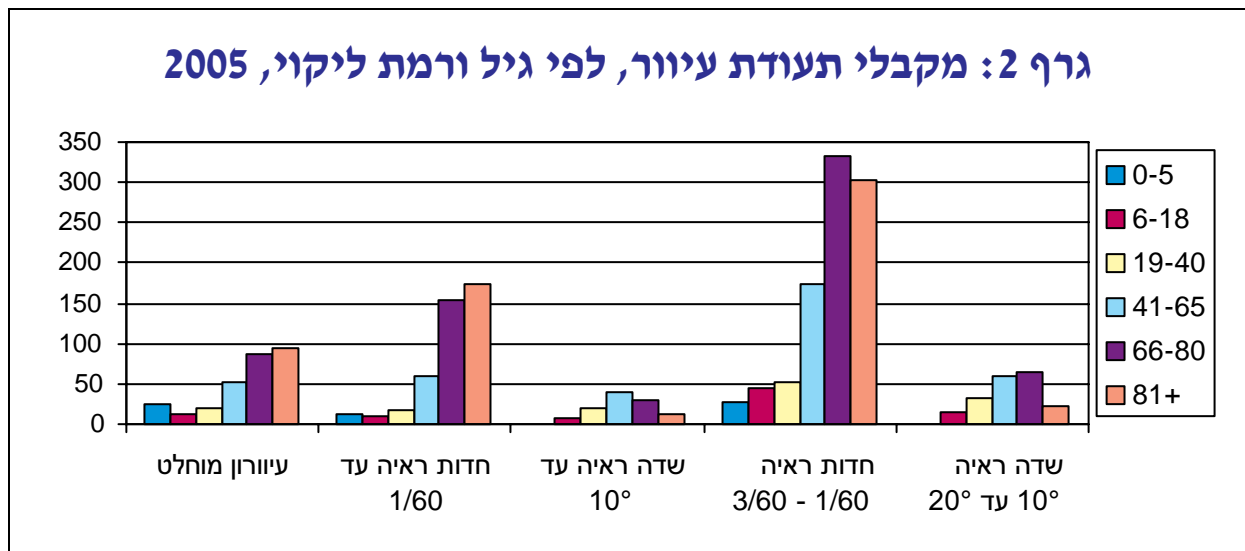

ההבדלים בין שנת 2004 לבין שנת 2005 הם הבדלים קלים. קיימת עליה במספר הצעירים, בני 18-0, מקבלי תעודות עיוור, מ- 7.1% בשנת 2004 ל- 7.8% בשנת 2005. כמו כן קיימת עלייה במספר מקבלי התעודות בגילאי העבודה, (19-65) מ- 25.6% בשנת 2004 ל- 27% בשנת 2005. מאידך, קיימת ירידה במספר מקבלי התעודות הקשישים, מעל גיל 66: מ- 67.3% בשנת 2004 ל- 65.2% בשנת 2005. תמיכה לנתון זה עולה גם מהנתונים המוצגים בטבלה, שם ניתן לראות עלייה בכל המחוזות לעומת ירידה של 4% במקבלי תעודות עיוור במחוז ת"א (מ- 47% ל- 43%) שם גם מתרכזים רבים מהקשישים.

לוח 2: מקבלי תעודת עיוור, לפי גיל ורמת ליקוי, 2005

2004	סה"כ (%)	סה"כ	+81	80-66	65-41	40-19	18-6	5-0	
16%	15%	289	94	86	52	20	12	25	עיוורון מוחלט
24%	22%	425	174	154	59	17	9	12	חדות ראייה עד 1/60
7%	5%	109	13	30	40	19	7	0	שדה ראייה עד 10°
44%	48%	934	302	332	175	53	45	27	חדות ראייה 3/60-1/60
9%	10%	194	22	65	59	33	15	0	שדה ראייה מ-10° עד 20°
100%	100%	1951	605	667	385	142	88	64	סה"כ
	100%		31.0%	34.2%	19.7%	7.3%	4.5%	3.3%	סה"כ (%)
			31.6%	35.7%	19.1%	6.5%	4.4%	2.7%	2004

גרף 2: מקבלי תעודת עיוור, לפי גיל ורמת ליקוי, 2005

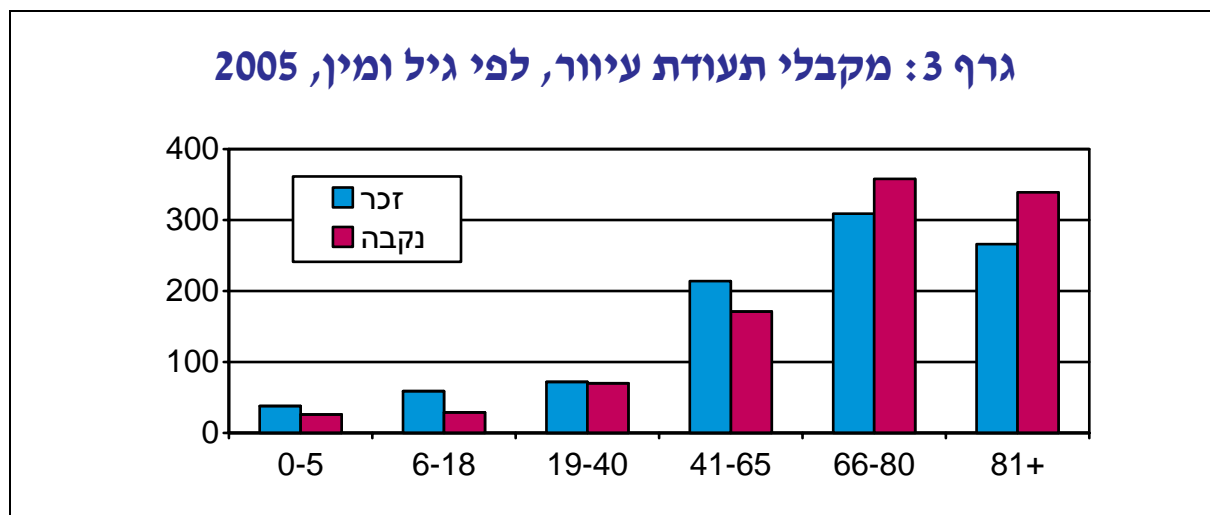

ניכרת עלייה במספר מקבלי תעודות עיוור על רקע של חדות ראייה עד 3/60, מ- 44% בשנת 2004 ל- 48% בשנת 2005. כמו כן ניכרת עלייה קלה במקבלי תעודות עיוור בשל שדה ראייה עד 20°. לעומת זאת, בכל שאר דרגות העיוורון, ניכרת ירידה קלה.

לוח 3: מקבלי תעודת עיוור, לפי גיל ומין, 2005

2004	סה"כ (%)	סה"כ	+81	80-66	65-41	40-19	18-6	5-0	
		958	266	309	214	72	59	38	זכר
		993	339	358	171	70	29	26	נקבה
		1951	605	667	385	142	88	64	סה"כ
49%	49%		44%	46%	56%	51%	67%	59%	זכר
51%	51%		56%	54%	44%	49%	33%	41%	נקבה
			100	100%	100%	100%	100%	100%	סה"כ (%)

גרף 3: מקבלי תעודת עיוור, לפי גיל ומין, 2005

להשוות לפי גילאים

ניתן לראות שמעט יותר נשים מקבלות תעודת עיוור מאשר גברים: 51% נשים לעומת 49% גברים. אולם, כשבדקים את ההתפלגות בגילאים השונים ניכר כי בגילאים הצעירים, 0-18, יותר בנים קבלו תעודות עיוור (97) מאשר בנות (55). גם בגילאי העבודה (19-65) יותר גברים קבלו תעודת עיוור (286) לעומת נשים (241). רק מעל גיל 66, יותר נשים קבלו תעודת עיוור (697) מאשר גברים (575).

לוח 4: זכאים לתעודת עיוור, לפי סוגי תעודה ומחוז

2004	סה"כ	זכאים לצמיתות	זכאים זמנית	
------	------	---------------	-------------	--

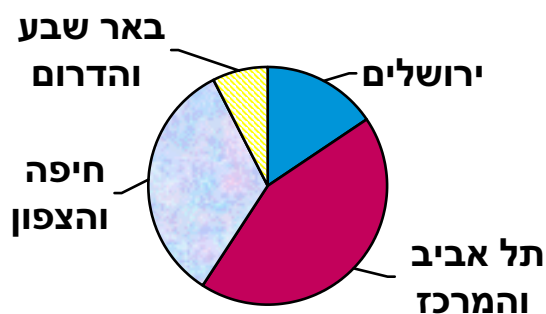
מספרים מוחלטים

282	325	278	47	מחוז ירושלים
884	843	788	55	מחוז תל אביב
590	632	599	33	מחוז חיפה והצפון
123	151	135	16	מחוז באר שבע
	1,951	1,800	151	סה"כ
1,879		1,748	131	2004

אחוזים

15%	16%	14%	2%	מחוז ירושלים
47%	43%	40%	3%	מחוז תל אביב
31%	33%	31%	2%	מחוז חיפה והצפון
7%	8%	7%	1%	מחוז באר שבע
	100%	92%	8%	סה"כ
		93%	7%	2004

גרף 4: מקבלי תעודת עיוור לצמיתות, לפי מחוז, 2005

במחוז ת"א יש ירידה במספר מקבלי תעודות העיוור: מ- 47% בשנת 2004 ל- 43% בשנת 2005, בעוד שבשאר המחוזות יש עלייה במספר מקבלי התעודות.

לוח 5: עיוורון לפי גיל וסיבה עיקרית (לפי סדר יורד)

מחלה	5-0	6-18	19-40	41-65	66-80	81+	סה"כ	אחוז
A.M.D	0	1	0	9	198	365	573	29%
Diabetic Mac. & Retinopathy	0	0	8	137	144	21	310	16%
Glaucoma*	0	2	6	28	90	81	207	11%
Optic atrophy	15	15	18	34	27	25	134	7%
Retinitis pigmentosa (R.P)	6	24	40	34	14	3	121	6%
Myopic Maculopathy	0	3	6	27	52	33	121	6%
Cataract**	0	3	6	25	50	30	114	6%
Central Opacity	0	0	1	10	33	26	70	3.5%
Retina & vitreous	2	10	18	20	7	0	57	3%
Other Neuropathy	3	4	3	12	10	1	33	2%
C.V.O/C.A.O	0	0	0	5	15	10	30	1.5%
Retinal detachment	1	5	5	12	2	1	26	1.3%
Nystagmus	6	4	6	2	1	0	19	1%
Albinism	5	5	1	3	0	0	14	0.7%
Amblyopia	2	2	4	2	4	0	14	0.7%
Retinopathy of prematurity	9	1	2	0	0	1	13	0.7%
Vitreous Hemorrhage	2	0	0	1	5	4	12	0.6%
Phthisis	0	1	2	5	2	0	10	0.5%
Keratoconus	0	0	5	4	0	0	9	0.4%
Uveitis	2	0	3	2	2	0	9	0.4%
Anophthalmos	1	1	0	4	1	0	7	0.3%
Cornea & Sclera	0	0	1	0	2	2	5	0.3%
Microphthalmos	2	0	0	0	0	1	3	0.1%
Other diagnosis	8	7	7	9	8	1	40	2%
סה"כ	64	88	142	385	667	605	1951	100%
סה"כ באחוזים	3%	5%	7%	20%	34%	31%	100%	

* איחוד כל סוגי ה-Glaucoma. להלן פירוט: : Congenital : 0.4% Secondary: 1%, Primary: 10%
 ** איחוד כל סוגי ה-Cataract להלן פירוט: : Congenital: 0.5%, Complicated: 0.4%, Operated: 0.5%, Senile: 3.4%

הערות לוח מספר 5

גילאי 5-0:

Optic atrophy היא האבחנה העיקרית שבגינה קבלו ילדים בני 5-0 תעודות עיוור בשנת 2005. מחלה זו אובחנה בקרב 15 ילדים (23% מהילדים).
Retinopathy of prematurity היא האבחנה השנייה שבגינה קבלו בני 5-0 תעודות עיוור, והיא נמצאה בקרב 9 ילדים (14%).
שתי המחלות האלה הן מחלות שלא ניתן למנוע אותן.

גילאי 6-18:

Retinitis pigmentosa (R.P) היא האבחנה העיקרית שבגינה קבלו ילדים בני 6-18 תעודות עיוור בשנת 2005 והיא נמצאה בקרב 24 ילדים (27%).
Optic atrophy היא האבחנה השנייה. מחלה זו אובחנה בקרב 15 ילדים (17%).
Retina & vitreous הן האבחנות השלישיות, שאובחנו בקרב 10 ילדים (11%).

גילאי 19-40:

Retinitis pigmentosa (R.P) היא האבחנה העיקרית שבגינה קבלו בני 19-40 תעודות עיוור בשנת 2005 והיא אובחנה בקרב 40 איש (28%).
שתי הסיבות הבאות היו:
Optic atrophy בקרב 18 איש (13%).
Retina & vitreous, שגם הן אובחנו בקרב 18 איש (13%).

גילאי 41-65:

סוכרת- **Diabetic Mac. & Retinopathy** היא האבחנה העיקרית שבגינה קבלו בני 41-65 תעודות עיוור בשנת 2005 והיא אובחנה בקרב 137 איש (36%).
שתי הסיבות הבאות היו:
Optic atrophy בקרב 34 איש (9%).
Retinitis pigmentosa (R.P) שגם היא אובחנה בקרב 34 איש (9%).

גילאי 66-80:

A.M.D היא האבחנה העיקרית שבגינה קבלו בני 66-80 תעודות עיוור בשנת 2005, אבחנה זו נמצאה בקרב 198 איש (30%).
סוכרת- **Diabetic Mac. & Retinopathy** היא האבחנה השנייה בשכיחותה שנמצאה בקרב 144 איש (22%).
Glaucoma (גלאוקומה) היא האבחנה השלישית בשכיחותה שנמצאה בקרב 90 איש (13%). יש לציין כי מדובר במחלה הניתנת למניעה!

גילאי 81+ :

A.M.D היא האבחנה העיקרית שבגינה קבלו בני 81+ תעודות עיוור בשנת 2005 והיא נמצאה בקרב 365 איש (60%).
Glaucoma (גלאוקומה) היא האבחנה השנייה שאובחנה בקרב 81 איש (13%). יש לציין כי מדובר במחלה הניתנת למניעה!
Myopic Maculopathy היא האבחנה השלישית שנמצאה בקרב 33 איש (5%).

סיכום - הגורמים העיקריים לעיוורון בשנת 2005:

גורם ראשון: **A.M.D**, שאובחנה בקרב 573 איש (29%).
גורם שני: סוכרת- **Diabetic Mac. & Retinopathy**, אובחנה בקרב 310 איש (16%).
גורם שלישי: **Glaucoma** (גלאוקומה), שאובחנה בקרב 207 איש (11%).

הגורם שלא הופיע הוא **Cataract**. בלוח 7 ניתן לראות כי מאז שנת 2001 קיימות תנודות משמעותיות בגורם זה.

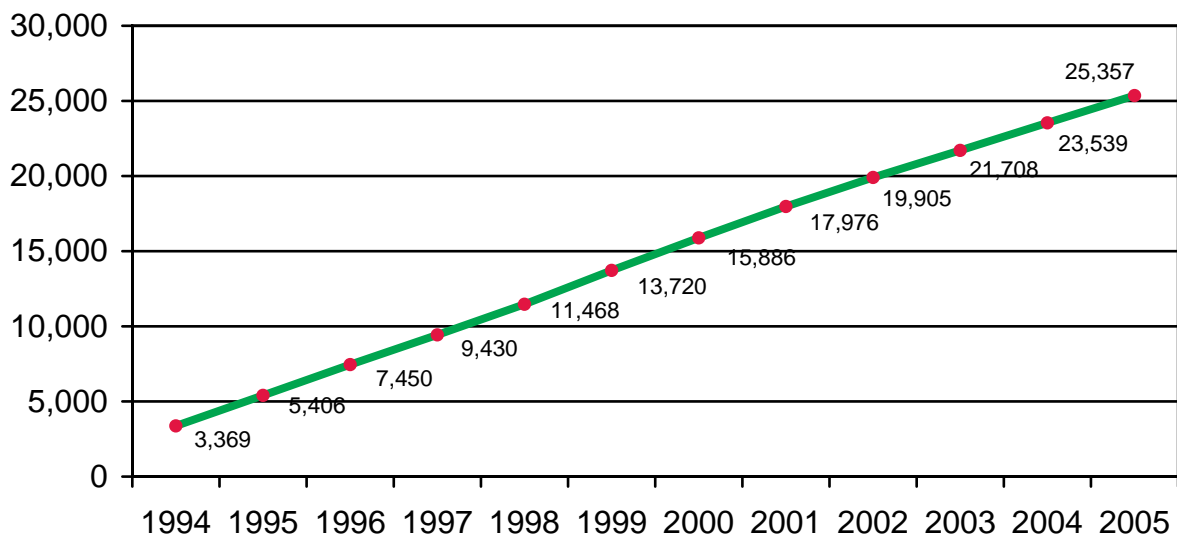
הערה:

סוכרת **Diabetic Mac. & Retinopathy** ו- **Glaucoma** (גלאוקומה) הם גורמים עיקריים לעיוורון בגילאי הביניים. גורמים אלה ניתנים לאיתור ולמניעה. לצערנו, גורמים אלה עדיין פוגעים בראייה באזרחי ישראל, בדומה לעולם המערבי.

לוח 6: הנפקת תעודות עיוור, 1994-2005

שנה	הונפקו	השינוי	תמותה	תוספת נטו
1994	1542		88	1454
1995	2225	+ 873	188	2037
1996	2389	+ 164	345	2044
1997	2220	- 196	240	1980
1998	2186	- 34	145	2038
1999	2445	+ 259	193	2252
2000	2329	- 116	163	2166
2001	2263	- 66	173	2090
2002	2117	- 146	188	1929
2003	1958	- 159	155	1803
2004	1879	- 79	48	1831
2005	1951	+72	54	1897

גרף 5: מספר העיוורים בישראל, 1994-2005

ניכרת מגמת עלייה מתונה במספר העיוורים בישראל לאורך השנים.

לוח 7: עיוורון לפי גיל וסיבה עיקרית, 2005-2001

2005		2004		2003		2002		2001		מחלה
אחוז	סה"כ	אחוז	סה"כ	אחוז	סה"כ	אחוז	סה"כ	אחוז	סה"כ	
29.0	573	33.0	621	28.0	550	24.6	521	23.5	531	A.M.D.
16.0	310	14.8	279	14.4	282	14.5	306	14.1	320	DIABETIC MAC & RETINOP.
11.0	207	11.4	215	11.8	230	11.7	246	13.1	295	GLAUCOMA
6.0	114	4.35	81	7.9	153	7.1	150	8.8	201	CATARACT
6.0	121	6.0	113	7.4	146	8.6	182	8.3	187	MYOPIC MACULOPATHY
7.0	134	6.65	126	6.5	128	7.4	157	8.3	188	OPTIC ATROPHY
6.0	121	7.0	133	5.7	112	6.4	136	5.6	127	RETINITIS PIGMENTOSA
4.0	84	3.3	64	4.2	82	5.2	110	5.0	112	CORNEA DISEASES
3.0	57	2.4	46	2.8	55	3.1	65	2.6	58	RETINA & OTHER
1.5	30	1.9	35	1.5	31	1.6	34	2.2	49	CVO / CAO
1.3	26	0.9	17	2.1	42	0.9	20	0.9	20	RETINAL DETACHMENT
0.7	14	0.8	15	0.9	18	0.8	16	0.8	19	ALBINISM
1.0	19	1.0	19	0.6	12	0.8	17	0.7	17	NYSTAGMUS
0.5	10	0.3	6	0.4	9	0.5	10	0.7	15	Phthisis
1.0	14	0.6	12	0.7	13	0.7	14	0.6	14	AMBLYOPIA
0.7	13	0.6	11	0.6	10	0.8	16	0.6	14	RETINOPATHY OF PREMATURITY
2.0	33	1.1	21	0.8	3	0.7	14	0.4	10	OTHER NEUROPATHY
0.1	3	0.3	5	0.1	3	0.4	8	0.4	9	MICROPHTHALMOS
0.4	9	0.4	8	0.3	5	0.4	8	0.3	7	UVEAL TRACT
0.6	12	0.4	7	0.5	8	0.4	8	0.3	7	VITREOUS HEMORRHAGE
0.3	7	0.5	9	0.5	8	0.2	4	0.2	4	ANOPHTHALMOS
2.0	40	2.0	37	2.3	47	3.5	75	2.6	59	OTHER DIAGNOSIS
100	1951	100	1879	100	1958	100	2117	100	2263	סה"כ

הערות לוח מספר 7

ניכר כי מאז שנת 2001 שלוש הסיבות העיקריות להנפקת תעודות עיוור הן:

1. A.M.D ניוון המקולה בהקשר גילי

2. Diabetic Mac. & Retinopathy - סוכרת

3. Glaucoma

אם כי הייתה קיימת עליה מתמדת, משנת 2001 ועד שנת 2004 באחוז מקבלי תעודות עיוור כתוצאה מ-A.M.D ניוון המקולה בהקשר גילי, ובשנת 2005 ירד מעט אחוז מקבלי התעודות מסיבה זו.

מאידך, בשנת 2005 ניכרת עלייה באחוז מקבלי התעודות מסיבה של סוכרת - Diabetic Mac. & Retinopathy והיא מגיע ל- 16.0%, בעוד שבשנים הקודמות האחוז היה דומה ועמד על כ- 14.0%. יש להדגיש כי מדובר במחלה הניתנת לאיתור מוקדם, לטיפול ולמניעה ובמידה ותהיה קיימת מודעות גבוהה יותר לאבחון מוקדם, ניתן יהיה להקטין את מספר מקבלי תעודות עיוור בגין מחלה זו.

לעומת זאת, אחוז מקבלי התעודות בגין גלאוקומה - Glaucoma, יורד בהתמדה מאז שנת 2001. בשנת 2001 13.1% אנשים קיבלו תעודות מסיבה זו ובשנת 2005 רק 11.0% קיבלו תעודות מסיבה זו. עובדה זו מעודדת מאחר ומדובר במחלה הניתנת לאיתור מוקדם, לטיפול ולמניעה.

כמו כן ניכרת תנודתיות רבה באחוז מקבלי התעודות כתוצאה מקטרט, בשנת 2005 אחוז מקבלי התעודות מסיבה זו נמצא שוב בעלייה ועומד על 6% כששנה קודם עמד האחוז על 4.35%, שנה קודם הוא עמד על 7.9% וכן הלאה.

עלייה מתמדת ניכרת גם בתחום של Other Neuropathy. בשנת 2001 אחוז מקבלי התעודות מסיבה זו עמד על 0.4% בלבד, ואילו בשנת 2005 אחוז המקבלים מסיבה זו הגיע ל- 2.0%.

לוח 8: ועדת עררים ראשונה (בדיקת מסמכים), 2005 לעומת 2004

נתוני 2004	אחוז	מספר	
28%	45%	42	נענו בשלילה
7%	12%	11	נענו בחיוב
65%	43%	40	הופנו לוועדת ערר עליונה
100%	100%	93	סה"כ
	100%	85	נתוני 2004

ניתן לראות כי בשנת 2005 מספר מקבלי תשובות שליליות גבוה בצורה משמעותית לעומת שנת 2004 והוא עומד על קרוב למחצית מהמעוררים, מספר דומה הוא של המופנים לודת ערר עליונה.

לוח 9: ועדת עררים עליונה (בדיקה אישית)

נתוני 2004	אחוז	מספר	
42%	48.8%	40	נענו בשלילה
58%	51.2%	42	נענו בחיוב
100%	100%	82	סה"כ
	100%	106	נתוני 2004

ניתן לראות כי בשנת 2005 קיימת ירידה ניכרת במספר המופנים לוועדת ערר אישית. כמו כן, בשנת 2005 מספר דומה של אנשים קבלו תשובה חיובית או שלילית, כך שקרוב למחצית מהפונים נענו בשלילה וקרוב למחציתם נענו בחיוב. בשנת 2004 מספר מקבלי תשובה חיובית היה גבוה במקצת.

לוח 10: התפלגות מופנים לועדות ערר בשנים 1996-2005

שנה	פניות לועדת ניירת	פניות לועדה אישית	סה"כ	% גידול או צמצום במס' הפניות ביחס לשנה קודמת
2005	93	82	175	92%
2004	85	106	191	112%
2003	117	54	171	126%
2002	79	56	135	121%
2001	82	29	111	75%
2000	82	66	148	71%
1999	138	69	207	51%
1998	251	153	404	76%
1997	372	157	529	118%
1996	378	88	466	-----
סה"כ	1677	860	2537	

ניתן לראות כי קיימת מגמה של ירידה של כשליש במספר הפונים לועדת ערר מאז שנת 1998, הסיבה לכך אינה ברורה לנו.

סיכום

מסמך זה נותן תמונה על התפלגות מקבלי תעודות העיוור בשנת 2005 והוא מביא נתונים מעניינים ביחס לתמורות החלות, עם השנים, במחלות הגורמות לעיוורון ולפרופיל האנשים הסובלים מעיוורון.